

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefracate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
reținută.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiune în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anușeluri:
In Viena: M. Dukas, Heinrich
Schütz, Rudolf Wissa, A. Oppels,
Nachfolger; Anton Oppels, J.
Lunzwey, in Budapesta: A. V.
Goldberger, Klester, Bernat; in
Bucuresci: Agence Hayes, Suc-
cursale de Roum-nie; in Ham-
burg: Karoys & Laebmann.
Prețul inserțiilor: o seriă
garmond pe o colonă 6 or. și
30 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seriă, 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVII.

„Gazeta” iese în săptămâna di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din întru și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Terguiă inului Nr. 30 etaglată
I: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună exemplară 5 or. v. a.
său 15 bani. Afățu abonamen-
tele cătu și inserțiunile suntă
a se plăti înainte.

Nr. 131.

Brașov, Mercuri, 15 (27) Iunie

1894.

Hieronimi și gendarmii lui.

A mărtărisit-o ministrul de in-
terne în cameră, că în contra „agi-
tatorilor”, cari au mersu la Clușiu,
la procesul Memorandului, a mobi-
lisat totă gendarmeria disponibilă
din Ardeal și Țera ungarăscă.

Gendarmii lui Hieronimi, chiă-
mați astfel se curme, cu întrebun-
țarea forței brutale, „agitațiunile va-
lahe”, ce neliniștesc așa de multu
pe cei dela cârmă, au năvălitu cu
furiă adevărată asiatică în deosebii
asupra fraților noștri din Solnocă-
Dobeca.

Correspondența de mai josă, care
ne descrie barbaria, ce au comis-o
gendarmii față cu preotulu român
din Suciulu de josă, este ună docu-
mentu viu cum d-lu Hieronimi crede,
că trebuie să se facă „impăcarea
Românilor cu Maghiarii pe cale so-
cială.”

O deputațiune, ce s'a dusu la
Pesta din incidentulu esceselor de
zelu ale agenților forții brutale,
la care a luat parte și preotulu
maltratatu din Suciulu de josă, a
trebitu să se audă dela ministrulu
Hieronimi surprindetore lucruri.

Mai întâiu i-a certatu de ce au
fostu la procesul Memorandului,
apoi le-a spus, că e hotăritu să
curme agitațiunile preoților români
și să-i impedece de-a mai face po-
litică.

Sciți ce însemnă aceta?

A cere dela preoții noștri să nu
mai facă politică, însemnă a le cere
să se desbrace de calitatea lor de
cetățeni independenți și să intre în
categoria ienicerilor lui Hieronimi.

Dér se lăsamă să vorbescă adă
rapórtele, ce le primirăm:

Deșin, 25 Iunie 1894.

(Correspondență part. a „Gazetei Transilvaniei”)

Prea Stimată D le Redactor!

Casul revoltătoru ține agitate spiritele
Românilor de aici, din incidentulu, că în
20 l. c., la 2 ore p. m., 4 gendarmi sub
pretextulu de perchișițiune domiciliară, au

năvălitu în casa de totu stimatulu preot
din Suciulu de josă, Gregorie Popescu.

Preotulu fu bătutu, palmuitu, trașu
de barbă, scuipatu în față și înșutat
în celă mai dejositoră și barbară modă.

In decursulu perchișițiunii preotulu
fă lanțuitu și între sulitele gendarmilor
ținutu. Perchișițiua a ținutu să afe la re-
spectivulu domnă bani rusesci, ori bani din
România, căci — precum s'elbaticii ținū —
altcum nu ar pute prenumera foi romă-
nesci. Zelulu desvoltatu a fostu înș inza-
daru, că totu ce, spre marea loră satisfa-
cere, au aflatu, a fostu o cuvertă cu 5 si-
gile, in care încă in anul 1892 i-s'au tri-
misu respectivulu dela episcopia gr. cat.
a Gherlei 200 fl. v. a., și o carte a rega-
tului liberu, trimisă la adresa lui de fra-
tele s'eu, care acolo e ca profesoră apli-
catu.

Afându cuverta amintită, s'elbaticii
gendarmi, printre injuraturii josnice, cum
numai unguresce s'ar pute fidelu reda, au
pretinsu să spue, că „unde e epistola din
cuvertă, deorece in cuverta aceea și epis-
tola a trebitu să fiă”. Bietulu preot, ne-
sciindu da s'ema de pretinsa epistolă, a
trebitu să suferă cele mai murdare inju-
raturii și totă furorea hunică. — Unu gen-
darmu Pa prinsu de barbă și Pa trântitu
la pământu dicendū: „Rég vágytanau, au
oláh popa szakalára, csakhogy a kezem
kerültél végre, láncozt ide”. — Apoi l'a
lanțuitu și a cercetatū in tôte odăile, risi-
pindu totu ce le-a venitū in mână, necru-
țându nimicū, nici chiar iconele din casă.

Vandalismulu acesta a ținutu circa 2
ore. In decursulu acesta a venitū și prima-
rulu acolo, căruia mare i-a fostu mirarea,
vădendu și preotulu in lanțuri; a-i ajuta
inș n'a pututu, căci la cea mai mică es-
presiune de compătımire, era espusū s'eu
pățescă și elu totu așa, ca preotulu s'eu.

Preotulu, după multe suferințe, făcendū
i-se sete, s'a rugatu de primarulū pre-
sentū, ca să-i dea din urciorul de pe masă
apă, dér „nobila viță” a lui Arpad i-a in-
terdisu, dicendū: „hadd döögöljön szomjan
az oláh popa”.

Finindu-se perchișițiunea, l'au luatū
pe preotū între sulite, și așa legatu i-au
demaandatū să plece înainte. Vădendu preo-
tulu, că-lu escorteză, a îndrăsnitū a risca

numai atata: „că deocă e să mergă, silei se
supune; suferindu-i inș picioarele de reu-
matismu, pedestru nu pôte merge, să bine
voișcă deci a se folosi de două trăsuri ale
sale, cari le pune la dispoșiua d-loru gen-
darmii.”

Dér tôte suntū inzadarū, „căci milă
nu-i”, ba încă, ca să fiă inonunate atro-
cități, trăsura au trimis-o înainte, silindū
pe preotū a merge după d'ensa legatu in-
tre baionete, ca celū mai josnicū crimi-
nalū.

In acestū modū l'au escortatu pe
vredniculu preotū dela casa lui la Suciulu
de susū, unde se află casarma gendarmi-
lorū, cale de 20 kilometri. Luoru firescū,
că nici pe drumū n'a fostu scutitū de in-
sulte. Cerendū și ploerulū, (căci începuse a
ploua) de pe trăsura, in locū să-i satisfacă
cererei, l'au scuipatu în față și Pan bat-
jocuritū, cum numai s'au pututu de mur-
darū.

Ajungendū in casă, preotulu fu sălăș-
luitū in cuhnă după ușă, ér „nobiliu” gen-
darmii, ca omeu, ce și-au implinitu spre
mai marea gloriă a stăpănirii datorința, au
ședutu la cină in o odaie invecinată, ér
preotulu in decursulu cinei, spre mai bunū
apetitū, i-au pusū înainte toculū cu hăl-
bele.

Mi-am ținutu de o națională datorință
și aduce acestū faptū la cunoștința D-Vos-
tré; caracterisarea acestui faptū inș ră-
mâne in sarcina fiesce-cărui cetitorū, de-
orece astfel de fapte, după modesta mea
părere, nu pretindū comentare.

La una singură și involuntară între-
bare, care la ori care cetitorū i-ar veni in
minte cetindū această correspondență, anume,
că cum s'a pututu întâmpla așa ceva in o
comună romănescă și cu preotulu nume-
șilorū poporenii, trebuie să răspundū in
următoarele:

Gendarmii au năvălitū in casa preo-
tului in ascunsū, fără de-a se insinua la
primaru, poporeni pe timpulū acela la 2
ore, fiindū in genere plugari, n'au fostu pe
acasă, ci imprăștiati cu femei cu prunci
totu pe hotaru la lucru câmpului, precum
e datina la Români săteni. Numai chiar o
babă a avutu scoirea in totu satulu, despre
faptele s'elbatice, ce s'au săvirșitū cu iubi-
tulu lorū preotū. Asta a avisatu pe unū

băețandru, ca să fugă la biserică, „căci elu
e mai sprintenū” și să tragă clopotele in
dungă, ca să alarmeze poporulū din câmpū,
inș gendarmii au observatu intențiunea ba-
bei, precum și a băiatului, și li-a interdisu
a-și realiza planulu, amenințându-i că la
prima încercare, necondiționatū ii im-
pușcă.

In Suciulu de susū s'era, când se 'n-
torcū dela lucru câmpului au datū Români
a sci, că preotulu Popescu e prinsū. Ves-
tea acesta a agitatū poporulū, și fiesce-
care, cu micū cu mare, apucându toporū,
cuțitū, băta și ce le-a venitū la mână, s'au
inrunitū, și cu multū curagiu au înain-
tatū asupra casarmei, resoluți fiindū a pre-
tinde eliberarea preotului. Și într'adevărū
crudū măcelū și urmări neprevădute erau să
se ivescă, de cumva bravulū preotū Ol-
teanu, cu înțelepciunea și precauțiunea sa,
nu se întrepune, și nu merge înainte de a
se săvârși ori ce atacū din partea poporu-
lui, la gendarmi in casarmă, unde resoluți
și bărbătesce i-a înfruntatu pentru fărăde-
legea săvirșită și a pretinsū, ca pe cole-
gulū s'eu momentanū să-lu elibereze, căci
la din contră, pentru urmări, numai d'ensii
vorū fi răspundetori. Gendarmii convin-
gendu-se, că pretensiunea d-lui Olteanu e
forțe basată, despre ce cu o privire pe fe-
restră ușorū s'au convinsu, de frică bucu-
rosū au eliberatu pe preotū.

Inteligența de aici, aducendū i-se la
cunoștința casulu, și l'a declaratū de alū
s'eu și a făcutū totu ce permite legea, pre-
cum acusa la criminalu, instanța la fișpanū
și vicespanū, la comanda gendarmeriei și
la ministru de interne pentru a primi sa-
tisfacțiua corăspundetore... Resultatu?? — ca
de regulă — vicespanulū s'a declaratū, că
causa agitațiunii e preotulu, căci preo-
tulu pōrtă vina, prin ținuta lui nepatrio-
tică (?) De ce a îndrăsnitū a merge la Clu-
șiu la procesul Memorandului? Vechia
dicială: „Turoulū te bate, elu te judecă.”

B.

Deputațiune la ministrulu Hieronimi.

Clușiu, 24 Iunie 1894.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.”)

In 23 a lunei curențe, s'a pre-
sentatu în Budapesta, la ministru de

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Excursiuni la munte, făcute după anul 1889.

de
Ioanū Tureu.

(2) (Urmare.)

2. Branulū și Pētra Craiului până la Zărnești.

In 19 Septembrie 1890, pe la 7 ore
dimineța, încălecardū pe cai, amū plecatū
din Strunga și inaintandū totu pe lângă
linia de frontieră, cum duce poteca de
acolo, mai multu pe partea României,
amū trecutū prin muntele „Dudele mari” și
„Dudele mici” din România.

In muntele Dudele este aședatū stēl-
pulū de frontieră cu Nr. 187. Ambii acești
munți au o pozițiua de totu frumōsă, cu
frumōs-păduri de bradū și pășuni întinse.
In Dudele mari se află pădure mai puțină
și nici nu este așa bine grijită, ér in mun-
tele Dudele mici este o admirabilă pădure

de bradū (molvitū). Aici este forțe multă
pădure mare, conservată forțe bine. Pe
partea Ungariei, pe teritorulū Branului și
cu deosebire in apropierea liniei de fron-
tieră, nu este pădure mai de locū, de unde
se vede, că locuitorii Branului încă din
timpuri vechi încependū au devastatū, ba
se pôte dice, au estirpitu fără cruțare pă-
durile.

Prin tufele de snepēnū din Dudele
mari și mici erau o mulțime de mierle de
brădetū, cari in vreme de toamnă se ținū
cu predilecțiune in aceste locuri, aflandū
ca bunū nutreământū mulțime de afine, ce
se facū aici, in estensiuni mari.

Pe la 12 ore amū ajunsū in curmă-
tura muntelui Sântū-Ilie, de-asupra căreia,
in linia de frontieră, in punctul numitū
„Vērfulū Sântū-Ilie”, este aședatū stēlpulū
cu Nr. 188. Aci amū prânditū, fiindū o
temperatură a aerului de 3° Celsius. In
acestū punctū este și unū pictetū românū,
constătorū din unū simplū bordeiu pen-
tru dorobanții, cari păzescū aici fron-
tiera.

După 1 oră amū plecatū mai departe,
și trecendū prin munții Dealulū Mândrului,
unde este stēlpulū 189; Pițigoiulū, unde e
stēlpulū 190; Colțulū Predei, cu stēlpulū
191; Gruiulū, cu stēlpulū 192; Bogherția,
cu stēlpulū 193 și Ruiulū, cu stēlpulū 194,
— s'era cătră 6 ore amū sositū in pasulū
Branului de susū, la vama din Cruce (gui-
vala), unde amū statū peste nōpte.

In ziua următoare, 20 Septembrie 1890.
amū plecatū călare din „Cruce”, pe la 7
ore dimineța, și inaintandū la începutū
totu pe lângă frontieră, la vērfulū Sirnei,
amū trecutū pe partea României și de aci
apoi pe Plaiulū bēnelorū, prin muntele
„Fundurile”, unde in valea cea afundă de
acolo, lângă potecă, era stāna oerilorū din
acestū munte. Conduși apoi mai departe de
unū mănătorū dela stānă, amū apucatū
spre vestū, pe plaiulū celū repede de-a-
colo, pe care eșindū in poenile de de-asu-
pra amū apucatū in direcțiune nordică pe
sub Peatra Craiului, prin muntele Grindulū.
Astfelū pe la 12 ore din și amū sositū in
punctulū „Soca”, unde josū, sub pētra Crai-

ului, este aședatū in linia de frontieră stēl-
pulū cu Nr. 200.

Linia de frontieră de aici duce pe
Pētra Craiului la stēlpulū 201, și de aici
pe crēsta Petrei la punctulū 202, unde nu
s'a pututu transporta și pune stēlpii; de
aici apoi, pe grozavele stēnci și abi-
suri de acolo, cobōră in prea frumōsele
poeni din Tāmașiuulū micū la stēlpulū cu
Nr. 203.

Cu asta ocașiune noi nu ne-amū mai
urcatū pe „Pētra Craiului”, ci dela punc-
tulū 200 din Socă amū plecatū pe la 2
ore spre nordū mai departe, pe lângă casa
societății carpatine din muntele Vlădușca,
apoi pe lângă comuna Peștera și Măgura
pe de-asupra locului numitū „La Prapastu”
și inaintandū pe Riulū Zărneștilorū in josū,
pe la 5 ore d. a. amū sositū in comuna
Zărnești, unde amū rēmasū și in 21 Sep-
temvre.

(Va urma.)

interne reg. ung. Carol Hieronymi, o deputație din comitatul Solnoc-Doboca în cauza atrocităților gendarmilor comise în domiciliul parochului gr. cat. Grigorie Popescu din Suciul de jos, precum și a altor atrocități din acel comitat.

In deputație au luat parte Domni: Dr. Ioan Farcașiu, avocat în Deșiu, Dionisie Vaida proprietar în Alpret și Grigorie Popescu parochul atacat.

Deputația a fost condusă de ministru din partea Ilustrității Sale d-lui Iosif Gall.

Deputația a fost primită de ministrul de resort în localitățile ministerului de interne între orele 1 și 2 p. m.

Cu ocaziunea recepției acestei deputații s'a încinsu între ministru și membrii deputației, în unguese, următoarea conversație:

Dionisie Vaida: Am venit, mărite domnule ministru, să ne rugăm, să faceți să înceteze în comitatul nostru brutalitățile, ce se săvârșesc din partea gendarmilor, pentru că nu se mai poate suporta o astfel de brutalitate, ca ceea ce s'a întâmplat cu Grigorie Popescu, preot în Suciul de jos, pe care l'au smuls de barbă, l'au scuipat în față, l'au legat și așa l'au ținut cu ei.

Ministrul Carol Hieronymi: Să spună d-lui Popescu cazul, căci eu el s'a întâmplat.

Preotul Popescu: Mărite d-le ministru! Mercuri în 20 l. c. gendarmii din Suciul de sus au venit la mine, ca să facă perchișia domiciliară, d'er n'au putut să-mi arate un ordin al autorității competente, și când i-am provocat să-mi arate acest ordin, unul dintre gendarmi, arătându-și pușca, dișe: „Aici e ordinul!”. Celalalt apucându-mă de barbă, m'a trântit pe canapea și m'a legat, și a diș: „De mult am dorit să-mi cadă în mână un popă valah”, și m'a injurat de Dumnezeu.

Ministrul Hieronymi: Nu cred. De sigur te-ai îndărătnicit și te-ai opus cu forța.

Popescu: Mărite d-le! Nicl nu m'am îndărătnicit, nicl nu m'am opus cu forța.

Ministrul: De sigur ai fost la Clușiu, la pertractarea procesului Memorandumului!

Popescu: Da, am fost.

Ministrul: D'er ce-ai căutat acolo? Cine te-a trimis acolo? Ce trebă ai avut acolo? De ce a trebuit să mergi la Clușiu? Vă voi arăta eu, că nu veți agita mai mult, și nu voi mai suferi, ca preoții români să agiteze, pentru că voi pune capăt la aceea, ca preoții români să facă politică. Din care diecesă ești?

Popescu: Din diecesa Gherlei.

Ministrul: Voi face pași, ca episcopul d-tale, să vă interdică amestecul în politică, și agitarea.

Dionisie Vaida: Mărite d-le ministru! Mergerea la Clușiu nu este agitare. Și eu sunt membrul partidei naționale române, și eu am fost la Clușiu la pertractarea procesului Memorandumului, pentru că consimțu cu membrii comitetului partidei naționale, d'er nimeni nu va pute dișe, că am agitat. Și nicl nu m'am dus acolo pentru ca să agit. D'er decă odată inaltul guvern a vădută agitare în mergerea noastră la Clușiu, de ce nu ne-a interdiș a merge acolo de cu vreme, prin autoritățile administrative, pentru că atunci nicl fiit noștri n'ar fi dată acea proclamație, prin care au chemat acolo poporul, și atunci cel puțin n'ar fi ajuns și fiit noștri în acea poziție neplăcută, ca acum să fi trasi în cercetare.

Ministrul: Și în proclamația au agitat în contra constituției.

Dionisie Vaida: Așa se vede, mărite d-le, că constituția se exercită aici numai pentru Maghiari și spre binele lor, d'er pe socotela noastră. Maghiarilor li sunt toate iertate, d'er nouă nimic, cu toate că noi n'am păcătuit nimic în contra consti-

tuției, și n'am greșit altcum, decăt că ne-am născut Români. Ce-să eu de vină, decă m'am născut Român?

Ministrul Hieronymi: Nu i vorba de acesta, ci de aceea, că nu faceți nimic alta, decăt că agitați și că grăviți spre România, pentru că voiesc să facă din Ardeal provincia română.

Dionisie Vaida: Mărite d-le ministru! Eu nu știu în ce consistă acea agitare, d'er decă în procederea noastră se vede agitare, să ne spună Escelența Voastră, ce se face, ca să nu aparem ca agitatori?

Ministrul: Ce să faceți? Să vă retraceți programul și să renunțați la el, pentru că acesta atacă învederată constituția maghiară prin aceea, că nu recunoște uniunea Ardealului cu Ungaria.

Dr. Farcașiu: Mărite domnule, imi iau voia a observa, că preoții noștri n'au agitat nicl-odată și nicl în contra constituției ungare, pentru că tocmai așa se allpesc de această patriă, ca și Maghiarii. D'er decă odată inaltul guvern consideră programul nostru, ca vătămător și ca unul ce ar lovi în constituția, din cauză, că Români nu recunosc într'ensul uniunea, atunci de ce nu realizează inaltul guvern celelalte puncte din programul nostru, de ce nu schimbă inaltul guvern legea electorală din Ardeal și celelalte legi, cari cu privire la Ardeal au creat așa-dicend o stare excepțională; de ce nu aduce pentru întreg statul legi uniforme, pentru că atunci nicl Români nu ar avé atâtea motive de a ataca uniunea, și și lor li-s'ar da ocaziune să fiă reprezentați în număr corăspundător în parlament, să potă pe calea acesta aduce îndreptarea plângerilor lor. De altminterlea, mărite d-le ministru, noi nu am venit aici, ca să cerem în această privință îndreptare; și nicl n'am venit aici, ca să cerem satisfacția pe sēma preotului Gregoriu Popescu pentru brutalitățile gendarmilor, căci prin aceea, că din cauza acestor brutalități am făcut arătare la comanda gendarmeriei din Clușiu, și la tribunalul din Deșiu am făcut arătare criminală, și prin aceea, că d-lui viceșpan al comitatului Solnoc-Doboca l'am rugat prin deputație, să cerceze grabnic și temeinic această afacere, și prin aceea, în fine, că d-lui viceșpan a luat imediat măsurile de lipsă pentru cercetarea temeinică a cauzei și pentru a se da satisfacția cuvenită, ba s'a prezentat și în persoană la fața locului, noi cu privire la persoana d-lui preot am cerut îndreptarea și satisfacția la locul competent, și sperăm, că ni-se va și da. Am venit însă aici la Escelența Voastră, pentru ca să vă atragem atențiunea și a inaltului guvern la aceea, ce fel de brutalități se întâmplă în comitatul nostru, pentru că observu, că acesta este numai un singur cas, d'er casuri analoge s'au întâmplat la Reteag, Bontu, Tiuști și Ileana-mare și în alte comune, în urma perchișiilor domiciliare. S'au întâmplat în comitate vecine și în ținuturile din țară locuite de Români. Din care cauză Vă rugăm, Escelență, ca să binevoiți a pune capăt acestei stări excepționale, pentru că noi din comitatul acesta, și peste totu aceia, cari stau în fruntea poporului român, nu mai putem fi mai departe responsabili de acele grave urmări, ce le-ar pute aduce cu sine aceste persecuțiuni.

Ministrul: Ce fel de urmări? Guvernul a hotărât, să pună capăt orl cărei agitațiuni, întemple-se acesta din partea orl și cui — și de aceea a trimis gendarmii, pentru că nu va mai suferi, ca în ținuturile locuite de Români, unii omeni să agiteze și să se ocupe cu răspândirea de scrieri revoluționare. In ce privește legea electorală, am promis deja, că o voi schimba. D'er ați avut și până acuma ocaziune de a intra în dietă. De ce n'ați stărunit?

Dr. Farcașiu: Credeți, Escelență, că pe lângă actuala lege electorală și pe lângă procedura observată la alageri, nouă ne este absolutu imposibil a ajunge în parlament, în modu proporțional. Eu însumi, care cu toate că sunt Român, am

pășit contra programului la alegerile trecute, ca candidat, d'er am cădută față de procedura partidei guvernului, — sunt pe deplin convins, că noi Români din Ardeal n'am fi în stare să alegem nicl 5 deputați, pe lângă procedura actuala legi electorale.

Ministrul: Și eu am cădută la o alegere.

Dr. Farcașiu: Scuzați-mă, Escelență, d'er pot susține hotărât, că preoții noștri nicl nu se ocupă cu redactarea sēu răspândirea de scrieri revoluționare, nicl nu agitază; și ast-fel mă rog de iertare, d'er eu așa știu, că guvernul și puterea statului, față cu drepturile individuale ale cetățenilor, nu sunt putere absolută, ci numai relativă, așa-dără inaltul guvern să pedepsescă pe aceia, cari se ocupă cu agitațiunea, d'er să nu ne spună poporul și preoții la brutalitățile gendarmilor.

Ministrul: D'er am diș eu, că puterea noastră e absolută? N'am dișu acesta.

Dr. Farcașiu: Da, însă procedura sistematică, ce se urmăze acum, face să deducem aceasta.

D. Vaida: In Austria, se dișe, că regimul este mai absolutist. Eu imi cresc doi copii in Viena, d'er acolo nimeni nu-i întrebă, că sunt ei Români, Maghiari, ori Nemți? La noi nu este așa, și ast-fel eu nu știu, ce-ar gândi fiii mei, decă acum, când vinu acasă, ar vedé de-odată, că gendarmii au intrat la mine, și fără de nicl un ordin mai înalt, facu perchișiă domiciliară, mă tărescu de barbă, mă legă și tractază cu mine brutal. Gândesc, că ei s'ar reintorce numai decăt la Viena și n'ar dori mai mult să fiă cetățeni ai statului maghiar. Er eu, căruia nicl-odată și nimeni nu mi-ar pute lua din spinare aceea vătămăre, aș fi silit să-mi vëndu averea și să merg în Austria, căci acolo, deși se dișe că domnesce un regim mai absolutist, de sigur însă, că organele siguranței publice nu m'ar invrednici de o tractare atât de brutală, chiar nicl atunci, când aș fi un mare făcător de rele. Credeți-mă, Escelență,

decă s'ar întempla cu mine o ast-fel de batjocură, pentru că am luat parte și la pertractarea procesului Memorandumului in Clușiu, n'aș face alt-ceva, decăt mi-aș vinde averea și aș merge in Viena, ca nicl să nu mai pot dișe vre-odată, că am fost aici.

Ministrul: Iți stă in bună voie, vinde-ți o și du-te.

Dr. Farcașiu: Escelență, mă rog din nou, să ridicăți această stare excepțională dela noi, și declarăm, că noi atât cu averea, cât și cu viața vom garanta, că poporul și preoții noștri vor fi in liniște și in pace, ca cei mai buni cetățeni ai statului, căci credeți-mi Escelență, că numai această stare excepțională nasce nemulțămirea in poporul și preoții noștri, cari așa dicend, sunt agitați, prin brutalitățile gendarmilor.

Ministrul: Nu cred, d'er voi cerceți cauza, și voi dispune cu rigore; er decă într-adevăr se săvârșesc astfel de brutalități de către gendarmii, pe acele le voi pedepsi aspru, să sciți însă, că orl care va fi partea vinovată, eu voi fi necruțător.

Asasinarea lui Carnot.

Vestea despre asasinarea președintelui republicei franceze, Sadi Carnot, a produsă adencă mâhrire și indignațiune pretutindenl, cu atât mai vartos, că Carnot intrunia simpatiile și respectul chiar și al dușmanilor săi politici.

Nu se știe până acum, decă motivul, care a îndemnat pe miserabilul asasin să ridice pumnalul asupra regretatului președinte, a fost, orl nu politic, în urmare nicl nuse potă prevedé de pe acum consecențele grave ale acestui mare eveniment.

Totu ce pote mângăia însă pe Francesi este imprevizibilă și sinistrală, că prin mâna ucigașă nu curge sânge francez.

Telegrama noastră scurtă de ieri, o completăm prin puținele amănunte, ce urmăze aici:

Deja in 23 Iunie a președintele, însoțit de ministrul-președinte Dupuy, a plecat la Lyon pentru a vizita espositia. La sosirea in oraș, președintele a fost aclamat în modu foarte călduros. In 24 Iunie, Carnot a primit autoritățile, între cari și arhiepiscopul de Lyon a mers să-l salute.

De asemenea și consulul general al Italiei i-a exprimat urări pentru prosperitatea Francei.

După acesta, Carnot a vizitat espositia. S'a dat apoi in onora lui un banquet, la care președintele a ridicat un toast, in care a felicitat pe organizatorii espositiei. El dișe între altele, că o singură inimă bate in tote piepturile Francesilor, când onora, siguranța și drepturile patriei sunt în joc. A adugat apoi, că această unire a Francesilor garantează mersul spre progres și justiția. Francia trebuie să dea un nou exemplu despre acesta lunei întregi.

Ultimul discurs al marelui Carnot.

In aceeași di seară, adecă in 24 Iunie, președintele republicei a eșit dela palatul comerului pentru a se duce la reprezentatia de gală dela teatru. Pe strada era publică nespus de mare, ce prin strigări de „Vive Carnot!”, „Vive la Republique!” manifesta pentru iubitul președinte.

Pe drum unii individ — după unii numit Cesario, după alții Giovanni Santo, — i-a succes să străbată prin masa colosală de public până la trăsura in care mergea Carnot. Individul ținea într'o mână un pumnal, într'alta o hârtie, in formă de petiție. El urcă scara trăsurei și întinse petiția lui Carnot. Trăsura fu oprită și Carnot întinse mâna să ia petiția. Sub hârtie însă era ascuns un pumnal, pe care miserabilul ucigaș, cu ințela fulgerului, l'a implântat in pieptul președintelui.

Atentatorul voi să se refugieze, d'er poporul esacerbat l'a prins numai decăt și era să-l ucidă, de nu intervenia poliția.

Asasinul este de 22 ani, locuiesc la Certe de 6 luni, și a sosit in Lyon numai in dimineața zilei fatale. Vorbesc foarte rău franțuzesc; abia înghăne câteva cuvinte.

Intr'aceia dinaintea teatruului, mulțime uriașă de public aștepta sosirea lui Carnot, ca să-i facă manifestația. Când a sosit trăsura șefului poliției, publicul încep să strige puternic „Vive Carnot!” „Vive Republique!”, căci manifestații credeau, că a sosit președintele. Atunci șeful poliției se ridică in trăsura și a rugat pe popor să nu mai strige, căci Carnot a cădută jertfa unui atentat.

Declarația acesta a născut o invălmășală teribilă. Poporul alerga cu miile la palatul prefecturei, unde zăcea președintele rănit de moarte. Sate de mii de omeni așteptau, cu lacrimile in ochi și cu simțul răsunării in inimă, scirile triste din palat.

Totu noaptea masa acesta colosală de omeni n'a voit să se misce dinaintea palatului prefecturei.

La 11 și 30 minute seara starea lui Carnot era gravă. Avea o rană in regiunea ficatului. S'a produsă o emoragie abundentă, care cu greu a putut fi oprită. Cătră ora 12 Carnot se sbătea in grozave suferințe, er la 12 și 50 minute noaptea și-a dat sufletul.

In urma acestei catastrofe grozave, in Paris domnesce panică nedescribilă. Tota armata franceză este mobilizată.

Măne vomă da amănunte.

In Bucuresci — spune „Timpul” — scirea despre miserabilul atentat comis asupra președintelui republicei franceze, a emoționat întregă capitala și tote cercurile sociale. Nu se aude pretutindenl, decăt un strigăt de adencă indignare. Tota lumea își exprimă compătımirea față de Francia.

Tote legațiunile din Bucuresci s'au grăbit a se înscrie la legațiunea franceză. M. S. Regele Carolu, auzēndu trista

scire, a trimis telegrafice condolențele sale familiei ilustrului defunct.

Asemenea și ministeriul român, în frunte cu președintele consiliului, a trimis o telegramă de condolență.

Din biografia lui Sadi Carnot.

Carnot-Marie-François-Sadi, este fiul lui Lazarus Hippolyte Carnot, născut la Limoges la 11 August 1837.

A făcut școala politehnică din Paris și a fost cel dintâiu în școala de poduri și șosele, de unde a eșit cu titlul de inginer la 1863.

După ce a fost câteva timp secretar ajutor al consiliului de poduri și șosele, a fost numit inginer la Annecy. La 10 Ianuarie 1871 fu numit prefect al Senei inferioare și comisar estra-ordinar, însărcinată să organizeze apărarea națională în trei departamente.

Alesu reprezentant al orașului Côté-d'or la 8 Februarie 1871, s'au înscris în grupul stângei republicane. A votat pentru toate măsurile, care tindeau la stabilirea definitivă a republicei. S'a prezentat la alegerile din 20 Februarie 1876 în a doua circumscripțiune a arondismentului Beaune și a fost ales cu 7058 voturi contra 5700. A urmat aceeași linie politică în noua cameră, și după actul din 16 Maiu 1877 a făcut parte dintre cei 363 deputați ai stângei întrunite, care refuzară un vot de încredere ministerului Broglie.

Sadi Carnot s'a distins în discuțiunile speciale privitoare la lucrările publice și la drumurile de feră și navigațiunea interioară. A făcut parte de mai multe ori din comisiunea bugetară și în 1878 a fost ales raportor al bugetului lucrărilor publice.

La 26 Augustu același an a fost numit subsecretar de stat al acestui minister.

I-se datorește o traducere a operei lui F. Stuart Mill: „Revoluția dela 48 și detractorii ei.“

După câțiva ani a fost numit ministru de finanțe în ministerul Tirard, și în anul 1887 a fost ales președinte al Republicei franceze în contra lui Jules Ferry.

În tîmna acésta espira mandatul său de 7 ani.

SCRIRILE ȚILEI.

— 14 (26) Iunie.

Reforme politice bisericesti. După cum se anunță din isvorul oficios, guvernul speră, că ulterioarele proiecte de reformă bisericescă, a căror dezbateră s'a început astăzi în dietă, în decursu de o săptămână vor fi rezolvate așa, că la 2 Iulie dieta va pute să ia vacanță. Matriculele de stat și căsătorii civile, guvernul voește să le pună în aplicare încă cu începutul anului viitor.

— o —

In memoria luptei dela Solferino. Din *Trossenano* se telegrafiază, că la 24 Iunie n. s'a ținut acolo un serviciu divin, în amintirea ostașilor căzuți la Solferino și San-Martin. La sîrbare a luat parte multu popor, de față fiindu prefecul și primarul orașenesc din Brescia. — La banchetul, ce s'a dat de liga franco-italiană din Paris, în amintirea luptei dela Solferino, au luat parte 200 de oșpeți streini. Președintele ligei a cetit o telegramă *italiană* de 142 deputați din parlamentul italian. Depeșă accentuează, că *Francia și Italia sunt aliata pentru totdeauna*. Participatorii la banchet au răspuns imediat, declarîndu de *indisolubilă* alianța dintre cele două țări latine. — În aceeași zi, marele ambasador italian din Paris *Ressman*, a avut o întîlnire cu mareșalul *Canrobert*, din incidentul aniversării luptei dela Solferino.

— o —

Împăratul Wilhelm către marinarii săi. Din *Kiel* se telegrafiază cu data de 24 Iunie, că cu ocaziunea recrutării prințului *Adalbert* pentru marină, împăratul Germaniei a ținut o vorbire, în care a

făcut aluziune la luna Iulie, de mare importanță în istoria Prusiei. Împăratul și-a sfîrșit astfel vorbirea: „Vă aduc aminte numai de *Hohenfriedburg* și de *Waterloo*, unde Prusia, în unire cu Marea-Britania, a calcată la pămînt *pe inamicul ei secular*. Reamintesc mai departe tuturor, pe împăratul *Frideric*. Lui i-a fost dat, să învîrtă spada germană și să învingă pe inamic. *Lucrarea Vostră se fă, de a-Vă ține oțelul ascuțit, decă eu — de ce Dumnezeu se ne ferescă — ve voui provoca, să luați poziția nu numai cu onoare, ci și cu gloriă*“. Multu îi plac împăratului german discursurile răsboinice.

— o —

Nenorocire. Familia răposatului comerciant din loc, *Andrei Popoviciu*, a îndurat erî după prîndu o mare nenorocire, căreia i-a cădută victimă una dintre cele mai simpatice domnișore române din orașul nostru. În raportul polițienesc cazul se descrie astfel: Erî după amîdi, d-ra *Otilia Popoviciu*, fiica în vîrstă de 18 ani a veduvei după *Andrei Popoviciu*, eșind din casă la stradă (*Strada Prundului*) însoțită de mamă-sa, fu în acelu moment călcat de carul de bere al fabricii *Habermann*, ce venea în galop pe stradă în jos. *Nenorocita fată* a suferit grîsnice vătămări mai alesu la cap; cranul i s'a crepat și în urma acésta a suferit o violentă sguduitură cerebrală, așa încât și astăzi zace fără simțiri și e puțină speranță de scăpare. Visitu, cu numele *Vasilie Popister*, nu pîrtă vina, — dîce raportul, deorece calul s'a spîriat și a luat'o în galop, așa că vizitului i-a fost peste puțină s-lu oprescă. Casul descris aici a produs multă senzație și compătămire între orașeni.

— o —

Aniversare. Personalul polițienesc din loc a serbat erî iubileul d-lui căpitanu de poliție *Francisc Hiemesch*, care la 24 Iunie n. c. a implinit 10 ani de când funcționează ca căpitanu al orașului nostru. În timpul acésta d-lu căpitanu *Hiemesch* și-a sciut căștiga în mare măsură stima și respectul funcționarilor poliției, mai alesu ca unul, care a contribuit puternic la reformarea vechiului și prea greoiului aparat polițienesc și care a luat măsurî radicale pentru îmbunătățirea raporturilor de siguranță publică și sanitară ale orașului. Dér nu mai puțin îi datoresc și cetățenii Brașovului d-lui *Hiemesch* recunoștință pentru rodnica activitate, ce a desfășurat'o și pentru purtarea sa cu tact și prevenitor în toate împrejurările. Profităm de ocaziunea dată pentru a adresa și din a noastră parte sincere felicitări d-lui căpitanu *Hiemesch*.

— o —

Domeniile primațiale. E vorba să se dea în arîndă domeniile primatului din *Strigoni*. Aceste domenii constau din 94,000 jugere de pămînt, între cari 30,000 sunt pădure. Singură pădurea aduce 25,000 fl. la an. Arenda întregului domeniu este socotită cam cu 520,000 fl. la an.

— o —

Môrte subită. O femeia română din Brașovul vechiu, reîntorcîndu se ađi din piétă acasă, a cădută jos môrtă în Strada de mijloc, nu departe de locuința generalului. Cadavrul a fost transportat la spital.

Pangermanismu.

„Politik“ din Praga ocupînd-se erăși odată cu cestiunea pangermanismului, scrie în n-rul s'eu dela 24 l. c. următoarele:

După cum cetim în „*Grazer Tagespost*“, reuniunea „*Alldeutscher Verband*“, alu cărui scop de căpeteniă este, a lucra în *Austria pour le roi de Prusse*, a edat o „provocare“ către poporul german, în care se dîce între altele:

„Nu este ertat să uităm, că afară de stîlpii de graniță negrii-albi-roșii, locuiesc milioane de conaționali Germani, și că poporul german, nu mai puțin, ca alte popore culte, este îndreptățit a lua parte, ca popor dominant, la conducerea sortii întregii lumi. De aceea noi trebuie să ne des-

bărăm acasă de ori-ce șablonu de partid, oportunist și considerațiunî. Înainte de toate înș trebuie să se adune și organizeze toți conaționali, cari simt astu-fel. Societatea „*Alldeutscher Verband*“ voește să formeze o astfel de organizațiune națională. Ea țintese la *învierea simfimenilor naționale germane de pe întregu rotogolul pămîntului*, susținerea rasei, datinelor și moravurile germane în Europa și dincolo de mare, și contopirea întregului nîm german. Ca mijloc potrivit pentru ajungerea acésti scop servesc:

1. Renascerea conștiinței în patriă și combaterea tuturor direcțiunilor contrare dezvoltării naționale.

2. Rezolvarea cestiunilor de cultură, creșcere în instrucțiune și înțelesul germanismului.

3. Cultivarea și sprijinirea tendințelor naționale germane în toate țările, unde conaționali noștri au de-a lupta pentru validitatea rasei lor, și unirea tuturor Germanilor de pe pămînt, spre scopul acésta.

4. Promovarea unei politice de interes puternice germane în Europa și dincolo de mare, în deosebi promovarea mișcărilor coloniale germane pentru ajungerea la rezultate practice.

Întîmplările înșemate ale Țilei facu, ca să ni-se creeze totu nouă daturî, cari trebuie implinite în spiritul prescrișelor amintite. Astfel în decursul lunilor din urmă am luat poziția față cu următoarele cestiuni, prin tractate în presă, adunări și înaintare de scrisori la respectivele oficii.

Urmăzi aci enumerarea acélor, între cari se află și o broșură asupra viitorului Germanilor din *Austro-Ungaria*. La finea „provocărei“ se dîce:

„Din toate acéste reiese, că noi nu voim și nu putem restrînge activitatea a astorufel de reuniuni, cari conformu statutelor se dedică exclusiv singuraticelor probleme naționale, cum sunt reuniunile colosale: „*Der Allgemeine deutsche Schulverein*“, „*Der Allgemeine deutsche Sprachverein*“ etc. — reuniuni ale căror scopuri noi din potrivă trebuie nemijlocit să le promovăm prin necontenta desbatere a tuturor cestiunilor din punctul de vedere al conștiinței naționale pangermane.“

Acésta este forțe lămurit și observă „*Politik*“, și nu are lipsă de mijloc pentru un comentariu.

Romulu de Crainicu,

protopresbiteru gr. or. alu tractului *Dobrei* și parochu în *H.-Dobra*, asor consistorialu on. alu consistoriului metropolitanu, deputat alu congresului național bisericesc, membru alu comitetului executiv centralu alu partidului național român, membru alu Asociațiunii transilvane pentru literatura rom. și cultura poporului român, membru în comisiunea administrativă a comitetului Hunedora, president alu subreuniunii învățătorilor din tractul *Dobrei* și șel.

a încetat a mai fi în șirul antelupătorilor cauzei române.

Pămîntu strămoșesc, primesce cu drag pe fiul t'eu adevărat, căci totă viața lui a fost în slujba casei lui *Dumnezeu*, cu iubire cătră nîmul s'eu și patria sa, pe cari le-a visat și dorit mai ferice chiar și în césul morții sale.

Împărtășit cu s. taine, răposat și-a dat sufletul la 12 (24) Iunie a. c. dimineața la 1 oră, în vîrstă de abia 45 de ani, și se va înmormenta Marți, la 14 (26) Iunie, după amîdi la 4 ore, în cimiteriul local.

Slujind credincios 23 de ani în via Domnului, după o viață conjugală fericită de tot atîția ani, sorța crudă mi-te-a răpit mie, carele în erai totul! Sdrobit, mă întorc spre mila cerescă, ca să-ți dea odihnă vecnică, între cei bunî, er mie țării. Cu credință rămân a ta și dincolo de mormîntu, ca o pretésă română adevărată.

H.-Dobra, 12 (24) Iunie 1894.

Vedua *Augusta de Crainicu n. Theodori*.

Concursu literar.

În conformitate cu decisiul IX p. a. din protocolul adunării generale de estu timp, comitetul centralu alu reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul consistoriului aradanu, protopopiatul de-a drépta *Murșului*, scrie premiu de 50 fl. v. a. pentru cea mai bună carte românesă menită ca manual în școala poporală, din ori-ce ramu alu învățămîntului, cu terminu

de concurs până la 1 Martie n. 1895, pe lângă următoarele condițiuni:

1) Cartea să conțină întregu materialu de învățămîntu alu ramului respectiv.

2) Cuprinsul să nu fiă vast, dér să fiă împărțit în grade concentrice, să fiă espus în stil clar și scriș cu ortografia academiei.

3) Lîngă manuscrutul scriș în trei esemplare anonime să se accludă o cuvîrtă sigilată, provădită cu un motto care să conțină în lîngătru numele autorului.

4) Referitoru la dreptul de proprietate, se va face acord separat între reuniune și autor.

5) Manuscrisele să se trimită la adresa subsecretariului președinte în Aradu, până la terminul susu amintit.

Aradu, din ședința ordinară a comitetului centralu ținută în 7 (19) Iunie 1894.

Teodor Ceantea, m. p. *Nicolae Ștefu*, m. p. președinte. secret. I.

SCRIRI ULTIME.

Asasinarea lui Carnot.

Lyon, 25 Iunie. Când s'a lățit vestea, că asasinul este unu Italianu, miile de popor erau cuprinse de-o furie nedescrișibilă. Indată după asasinare mai multe mii de omeni au asediatu o cafenea italiană, au năvălit înăuntru și-au sdrobotit totu, deși proprietarul cafenelei este Francésu. Înaintea consulatului italian s'a făcutu noptea o mare demonstrație; manifestații au voit să sfêrte în bucăți stindardul italianu de pe edificiul consulatului.

Lyon, 25 Iunie. Rana cauzată de pumnal are o adîncime de 12 cm. și 8 cm. lățime Ultimele cuvinte ale presidentului au fost: „*Prezența amicilor mei, mă face fericit*“. Pumnalul asasinului a fost de 25 cm. lungime.

Paris, 25 Iunie. În urma asasinării lui Carnot, se va întruni mâne, s'eu Miercuri Congresul pentru a lua măsurile necesare la alegerea noului președinte. Congresul se va ține în *Versailles*. În timpul vacanței, consiliul de ministri va ave puterea executivă. Nevasta lui Carnot, cu cei doi fi ai săi, a plecat la Lyon. Ea înse a sosit numai după ce soțului s'eu și-a dat sufletul. Atentatorul și originar din Milan.

Roma, 25 Iunie. Scirea asasinării lui Carnot a produs senzație mare. Papa a ameșit, când i s'a împărtășit scirea tristă.

Roma, 25 Iunie. Ministrul de răsboiu a dat ordinu, ca armata să fiă gata.

Telegramă particulară

a „*Gazetei Transilvaniei*“.

Deva, 26 Iunie. În congregațiunea comitatului Hunedora, ținută ađi, membrul *Francisc Hossu Longin* a adresat vice-spanului o energică interpelațiune în cauza persecuțiilor politice și a abuzurilor revoltătoare comise de gendarmi. Interpelarea și-a motivat'o cu date marcante. La răspunsul vice-spanului, interelantulu, într'o vorbire ascultată cu multă atențiune, a replicat cu multă demnitate și pipărat.

Majoritatea și acum a luat la cunoștință răspunsul vice-spanului.

Adunarea e cercetată de mulți membri români, cari au luat parte la desbatere, stîndu la postul lor.

Desbaterile continuă.

DIVERSE.

Cum se sci omeni ajuta. La curtea din Viena erau doi preoți predicatori, unul dintre ei era renumit *Abraham* a Santa Clara. Ei predicau pe rîndu. Odată *Abraham*, glumeț cum era și om cu multu duhu, vrea să-și bată joc de colegul s'eu, să-l aducă într'o încurătură. *Abraham*, nu și pregătea nici odată pre-

